

Изложба „Преводачът Димитър Стоевски (1902–1981)“

Exhibition “The Translator Dimitar Stoevski (1902–1981)”

Ева Пацовска-Иванова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (България)

Eva Patsovska-Ivanova

Sofia University “St. Kliment Ohridski” (Bulgaria)

В периода 14–21 ноември 2023 г. в галерия „Алма Матер“ в Ректората на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ се проведе изложбата „Преводачът Димитър Стоевски (1902–1981)“, посветена на изтъкнатия преводач от немски език Димчо Чолаков (с псевдоним Димитър Стоевски), който в резултат на своя шестдесетгодишен преводачески труд е завещал на българската читателска аудитория огромна по обем преводна продукция. В нея влизат произведения както на утвърдени немскоезични класици като Валтер фон дер Вогелвайде, Г. Е. Лесинг, Й. В. фон Гьоте, Фридрих Шилер, Хайнрих Хайне, Теодор Фонтане, Стефан Цвайг, Франц Кафка, Бертолт Брехт и др., така и на съвременни на преводача автори от ГДР като Франц Фюман, Юри Брезан и др.

Изложбата е осъществена в рамките на проекта „Преводачът Димитър Стоевски – живот, творчество, принос за рецепцията на немскоезичната литература в България“ от екип към катедра „Германистика и скандинавистика“ към Факултета по класически и нови филологии в състав доц. д-р Ренета Килева-Стаменова, ас. Симеон Кайнакчиев и гл. ас. д-р Ева Пацовска-Иванова (ръководител на проекта). Целта е да се представи на академичната общност и на по-широка аудитория ценното преводно наследство на Димитър Стоевски и по този начин да се допринесе за съхраняването на паметта за него.

Изложбата се проведе като част от честванията на 100-годишнината на специалност „Немска филология“, която бе отбелязана през 2023 г., не на по-

следно място и като инициатива от страна на катедра „Германистика и скандинавистика“ по случай навършилата се през 2022 г. 120-годишнина от рождението на Димчо Чолаков. Организацията на събитието бе осъществена в тясно сътрудничество с наследниците на преводача и по-специално с неговия племенник Радко Чолаков, който с всеотдайност съхранява паметта за своя родственик.

Откриването се проведе на 14 ноември 2023 г. в пространството на галерия „Алма Матер“, където се помещаваше самата изложба. Приветствено слово към събралата се аудитория отправи доц. д-р Ренета Килева-Стаменова, която подчерта подходящия контекст на юбилея на специалност „Немска филология“, в който попада изложбата, а също и важноста на преводаческото дело на Димитър Стоевски за българската германистика и за рецепцията на немскоезична литература в България. Тя отбеляза, че качествата на Димитър Стоевски като преводач са били дълбоко ценени от основателя на българската германистика проф. Константин Гълъбов, който е говорел за него като за „свой даровит приятел“. Доц. Килева благодари на ас. Кайнакчиев за неговите заслуги по отношение на графичното оформление на таблата от изложбата, а също и за дигитализирането на ценни материали от семейния архив на семейство Чолакови, свързани с дейността на Димчо Чолаков. Тя изказа благодарност към сродниците на преводача за достойния начин, по който съхраняват наследството му. Доц. Килева поясни, че в рамките на проекта изложбата се съпътства и от изготвянето на пълна библиография на Димчо Чолаков, изработена от екип на отдел „Библиографско и информационно обслужване“ към Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. Включените в нея библиографски единици многократно надхвърлят преводаческата дейност на Димитър Стоевски и отразяват същевременно и неговата активна медицинска, публицистична и творческа дейност. Организираната изложба имаше за цел да онагледява и тези аспекти от заниманията на Димитър Стоевски.

В словото си доц. Килева представи накратко биографията на Димитър Стоевски, който завършва медицина в Грац, Австрия, и дълги години упражнява в България професията на лекар по белодробни болести и рентгенолог под своето рождено име Димчо Чолаков, успявайки да я съвмести със заниманията си на преводач на немскоезична медицинска и художествена литература. След 1954 г. преустановява медицинската си кариера и се посвещава на преводаческата, публицистичната и творческата работа, като превежда многобройни текстове от всички жанрове от различни епохи в немската литература. Нещо повече, със своя талант и усет за езика той се превръща в учител и пример за поколения български преводачи.

В съответствие с тази богата дейност изложбата се състоеше от седемнадесет табла, в които бяха представени накратко житейският път и работата на Димчо Чолаков, приел псевдонима Димитър Стоевски. Първите три табла от-

разяваха основните моменти в биографията му и позволяваха на посетителя да надникне в личния му свят благодарение на съхранени семейни снимки и кореспонденция с видни негови съвременници. Следващите табла поетапно онагледяваха развитието му като преводач – от преводи на тривиална литература и публицистика към преводи на редица ключови автори от немскоезичното пространство. Отделни табла бяха посветени на преводите на Димитър Стоевски на Хайне, Шилер, Гьоте, Теодор Фонтане, Томас Ман, Стефан Цвайг, Бертолт Брехт, Франц Кафка. Заслужено място бе отделено и на преводната му продукция по отношение на детската литература, претворявайки на български широко познати произведения като „Приказки“ на Братя Грим, „Макс и Мориц“ на Вилхелм Буш, както и творби на Вилхелм Хауф. Последните пет табла от изложбата запознаваха посетителя с теоретичните разсъждения на Димитър Стоевски относно превода, с мненията на други известни български преводачи за неговата работа, както и с останалите му публикации, плод на активната му здравнопросветителска, публицистична и творческа дейност. Творбите на Стоевски „Чудният роман на Кум Лисан“ (1938) и „Веселите футболисти“ (1956) биват преиздавани и до днес.

Част от изложбата бяха и три витрини, в които посетителите можеха да видят предмети от личния свят на преводача – снимки, отличия, телеграми, а също и програми на преведени от него театрални пиеси и не на последно място, книги в негов превод, немалко от тях в своето първо издание.

В откриването на изложбата се включи и родственикът на Димчо Чолаков Радко Чолаков, който разказа свои спомени за чичо си, като по този начин придаде допълнителна плътност на обрисувания от изложбата образ на човека Димитър Стоевски.

Събитието завърши с кратко четене, подготвено от студентките Теодора Авджиева, Аделина Славова и Михаела Петкова, обучаващи се в профил „Превод“ в IV курс на специалност „Немска филология“, които прочетоха откъси от знакови теоретични статии на Димитър Стоевски за превода, на Венцеслав Константинов за Димитър Стоевски, както и стихотворение на Хайне в превод на Димитър Стоевски. След това посетителите имаха възможност да разгледат експонираните материали и да разговарят лично с Радко Чолаков и с екипа, изготвил изложбата.

Събитието, организирано от катедра „Германистика и скандинавистика“, даде възможност на събралата се аудитория, включваща широк кръг от хора, заинтересовани от областта на превода, да надникнат в личния и професионалния свят на Димитър Стоевски и по този начин допринесе за възстановяването на разговорите и поддържането жива на паметта за един преводач, който си е извоювал достойно място сред майсторите на превода от немски език.

Гл. ас. д-р Ева Пацовска-Иванова

pacovska@uni.sofia.bg

ORCID ID:0000-0003-2752-7825

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

бул. „Цар Освободител“ 15, София 1504

България

Senior Assist. Prof. Eva Patsovska-Ivanova, PhD

pacovska@uni.sofia.bg

ORCID ID:0000-0003-2752-7825

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

15 Tsar Osvoboditel Blvd., Sofia 1504

Bulgaria